

De rivier de Mark in de ogen van schilder Jaak van Wijck (1870-1946)

De in Ginneken geboren kunstenaar Jaak van Wijck¹ – hij leefde van 1870-1946 – had een bijzondere band met de rivier de Mark. Geen enkele kunstschilder uit de eind 19^e/begin 20^e eeuw heeft deze rivier zó vaak geschilderd. Toch zijn zijn schilderijen nauwelijks bekend.

De mooie, meanderende Mark die door zijn geboortestreek stroomde was een dankbaar object voor deze zeer vaardige landschapschilder. Zijn geboortehuis aan de Duivelsbruglaan stond werkelijk op een steenworp afstand van de rivier. Hij trok op jonge leeftijd naar Antwerpen, waar hij carrière maakte als kunstschilder en glazenier na zijn 5-jarige opleiding tot kunstschilder. De opleiding genoot hij in Antwerpen aan de “Koninklijke Academie voor Schone Kunsten” en aansluitend op het “Hooger Instituut voor Schoone Kunsten” aldaar waar hij zich toeleegde op landschapschilderen onder de bekende Professor Joseph Coosemans. Jaak van Wijck schilderde heel veel in de Kempen, langs de Schelde en in Antwerpen.

Maar hij bleef zijn streek van herkomst altijd koesteren. Zijn uitgebreide familie woonde in Ginneken en tijdens de Eerste Wereldoorlog verbleef hij daar, met zijn Vlaamse echtgenote, enkele jaren als vluchteling. Ik veronderstel, dat hij vooral tijdens de Eerste Wereldoorlog veel schilderde en tekende in en rond zijn geboortegrond, dus ook van de Mark. Ook vóór en na de oorlog kwam hij er terug op bezoek bij familie. Zijn familiebanden waren hecht: sommige schilderijen wijdde hij aan familieleden – broers en zussen. De band met zijn moeder, Cornelia (Kee) de Hoon, was speciaal hetgeen ook blijkt uit de diverse schilderijen van haar geboortehuis: de boerderij genaamd “ ’t Vlotje” dat – nota bene – vlak aan de Mark bij Ulvenhout lag.

Hij schilderde de Mark meestal nabij Ginneken. Van de diverse zijbeken heeft hij, voor zover ik heb kunnen vaststellen, alleen de Leije (Leijloop) getekend.

Hieronder volgen een 18-tal voorbeelden waarvan de meeste door hem zijn gesigineerd. Het zijn tekeningen, een aquarel en vooral schilderijen op doek en op paneel. Opvallend is dat enkele daarvan van groot formaat zijn. Of er nog meer zijn, kan ik niet met zekerheid zeggen: tijdens mijn jarenlange zoektocht² naar de vele kunstwerken van mijn oudoom heb ik alleen deze gevonden waarvan ik zeker weet dat ze de Mark afbeelden. Er zijn nog enkele andere tekeningen waarvan ik vermoed, dat ze de Mark afbeelden, maar deze heb ik hier niet opgenomen.

Dat Jaak van Wijck's schilderijen betrekkelijk weinig bekend zijn in Nederland³ – en zelfs in Brabant – ligt vooral aan het feit, dat hij vooral in Vlaanderen werkzaam is geweest en in Antwerpen woonde waar hij veel bekendheid genoot. Toch bevindt zich in enkele Nederlandse musea – in het Stedelijk Museum Breda en het Eindhoven Museum - een paar opvallend mooie werken van hem; één daarvan betreft de Mark. Veel andere werken, w.o. van de Mark, bevinden zich in bezit van diverse familieleden van Jaak van Wijck waar ze de huiskamer opluisteren.

Huibert van Eyk⁴, juli 2023.

¹ Zijn volledige naam is Jacobus Johannes Wilhelmus van Wijck.

² De auteur is schrijver van het boek “JAAK VAN WIJCK (1870-1946) - een monografie over zijn leven en schilderwerken”, uitgeverij Ginkgo te Leiden, juli 1916; 154 bladzijden; het bevat vele honderden foto's van m.n. zijn schilderijen, tekeningen en aquarellen. Alle in dit artikel afgebeelde kunstwerken bevinden zich ook in dit boek.

³ Zie het artikel van de auteur in het jaarboek 70 (2017) “De Oranjeboom” met de titel “Kunstenaar Jaak van Wijck (1870-1946): zijn Bredase connecties”.

⁴ De auteur is een achterneef van de schilder Jaak van Wijck.

Donderwolken boven Ginneken, Markdal met de kerk van Ginneken, vanuit het zuiden.

Olie op doek; 110x84 cm.

Stedelijk Museum Breda.

“Rivier de Mark te Ginneken bij grijs weer”.

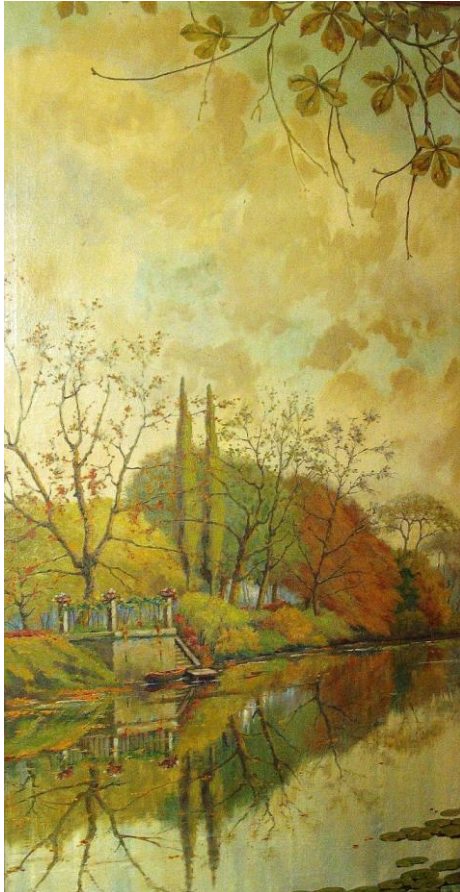
Olie op doek, groot formaat.

Het schilderij werd omstreeks 2006 verkocht door Galerie “De Heksenbal” te Ginneken aan een onbekende particulier.

De Mark.

Deel van een wandschildering van G&vW in de woning aan de Cogels-Osylei 71 te Antwerpen. De afbeelding lijkt heel sterk op het hieronder afgebeelde schoorsteenstuk van de Mark.

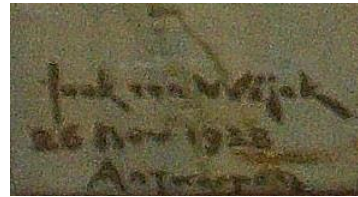

“De Mark”.

Schoorsteenstuk; ca. 1x2 m. Olie op doek.

Familiebezit.

Dit bijzonder grote werk heeft in de diverse huizen waar de jongste broer van de schilder, Bart van Wijck, met zijn gezin gewoond heeft, op de schoorsteenmantel gehangen. Op de foto hiernaast niet zichtbaar maar hieronder weergegeven – staat zijn signatuur met de datum 26 november 1938,- het 25-jarig huwelijksjubileum van Jaak van Wijck's broer Bart en zijn echtgenote Adriana van Eijk:

Een schets die hij voor het schilderij maakte staat hieronder:

“Boerderij aan de Mark”.

Aquarel.

Familiebezit.

De afgebeelde boerderij zou “Het Vlotje” (“’t Vlot” of ook “’t Vlotje”) zijn, de boerderij waar de moeder van Jaak van Wijck was geboren. Hieronder staat een foto daarvan, afkomstig van de Heemkundige vereniging Ulvenhout. De boerderij werd in de jaren negentientachtig gesloopt.

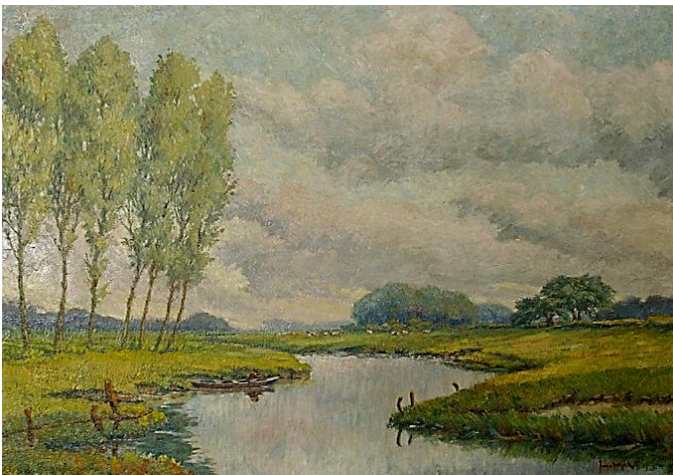

"De Mark".
Olie op doek.
Familiebezit.

"Mooi Brabant".
Paneel; 35x25 cm.
Familiebezit.
Op de voorgrond de rivier de Mark te Ginneken. Op de achterkant van het paneeltje staat: "Geschenk van Tante Lies aan Jaak en (----) van Wijck". (Tante Lies was een zus van Jaak van Wijck. Genoemde Jaak was een neefje van de schilder, dus met dezelfde voornaam als de schilder.

"De Mark".
Olie op doek; 94x66 cm.
Familiebezit.

De Mark.

Olie op doek; 70x90 cm.

Familiebezit.

*De kerktoren op de achtergrond
is die van de kerk in Ginneken..*

De Mark.

Olie op doek; ca. 60x 75 cm.

Familiebezit.

*Zwart-wit foto van "De Mark –
(rivier) ". Olie op doek; 97x72
cm.*

Eigenaar onbekend.

"De Mark (rivier)".
Olie op doek; 97x72 cm.
Het schilderij hing op een tentoonstelling van werken van Jaak van Wijck, gehouden van 17-26.1.1942 in Zaal Wijnen in Antwerpen. Eigenaar onbekend.

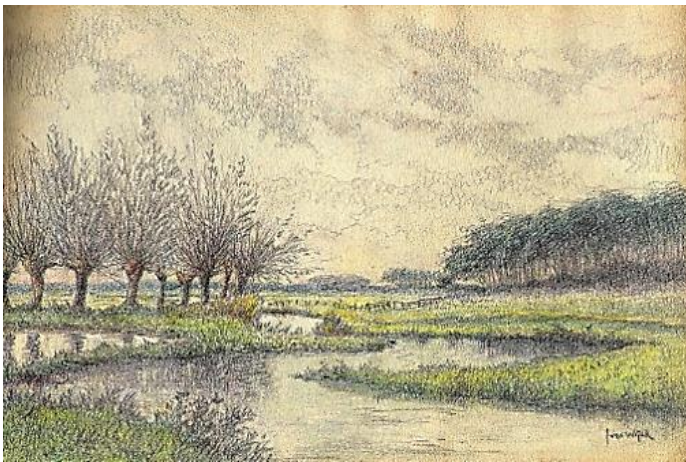
Landschap te Ulvenhout.
Paneel; 25x36 cm.
Eigenaar onbekend.
De rivier op de voorgrond is de Mark. De afgebeeld kerk is de H. Laurentiuskerk in Ulvenhout. De foto is helaas wat verkleurd.

"De beek aan de Mark".
Olie op doek; 17x25 cm.
Familiebezit.
Mogelijk - maar niet zeker - is dit "De Lei", een zijrivier/-beek van de Mark. Er bestaat, voor zover bekend, slechts één werk van Jaak van Wijck van deze beek.

"Mark - overstrooming";
tekening.

"Mark nabij Zee"; *tekening.*
*De locatieaanduiding is niet
geheel duidelijk.*

"Ginneken - Mark";
tekening.

“Mark nabij Zeegeren”.

Tekening.

*Op de achtergrond is de
protestantse kerk van Ginneken
te zien.*

+++++